

Motion till riksdagen

1988/89:Ju24

av Torgny Larsson m.fl. (s)

med anledning av prop. 1988/89:124 om vissa tvångsmedelsfrågor

Frågan om polisingripanden i kyrkolokaler har, som det uttrycks i propositionen, aktualiserats på senare tid i flera sammanhang. Orsaken härtill är bl.a. att de ingrepp som gjorts inte alltid utförts på ett sätt som stämmer överens med de värderingar om kyrkorummets helgd som råder bland stora grupper av allmänheten.

Sedan gammalt anses av många att eftersom kyrkor, kloster och lokaler med liknande karaktär, som t.ex. moskéer, tempel, synagogor och pagoder, är tillkomna för att ge människor möjlighet att enskilt eller tillsammans med andra uttrycka sin tro och de innersta tankar och känslor som är förknippade därmed, bör dessa lokaler behandlas som byggnader, där särskilda regler bör gälla.

Även om dessa särskilda regler inte varit fastställda i lag, har den förhållandevis uppfattningen bland breda grupper varit att eftersom dessa helgedomar varit avskilda för särskilda ändamål, bör detta ge utslag i hur dessa lokaler betraktas och behandlas.

Denna värdering går mycket långt tillbaka i tiden. Redan i Gamla Testamentet talas om lokaler dit människor kunde söka sig för att få en fristad. I vårt eget land blev på 1200-talet genom en av fridslagarna våldsbrott på vägen till och från kyrkan och inne i kyrkan hårt straffade. Vapen fick inte tas med in i kyrkan. Som en följd därav kallas fortfarande entrérummet vapenhus.

Svenska Ekumeniska Nämnden uttrycker i en skrivelse till regeringen 1988-05-19 dessa ovan beskrivna värderingar bl.a. på följande sätt:

I svensk kyrklig tradition har medvetandet om den särskilda karaktär, som kyrkorummet har fått i och med invigningen, omsatts också i icke-våldets princip. Om denna vittnar varje s.k. vapenhus i äldre svenska kyrkor: Det första rum man kommer till i kyrkan reser kravet på en avvapning och ett fredligt uppträdande. Inget slag av våld får utövas i kyrkan. Det gäller även för samhällets och lagens företrädare. Inne i kyrkan råder andra regler än utanför, därför att kyrkan är ett avskilt, för särskilda ändamål helgat rum. Detta synsätt lever starkt också i våra dagar. även om kyrkorna inte längre förses med vapenhus.

I propositionen förs ett resonemang om och under vilka omständigheter hänsyn bör tagas till den särskilda karaktär som kyrkolokaler har. Största möjliga hänsyn bör tas till kyrkorummets helgd, hävdas det, men statsrådet menar samtidigt att några särregler för tvångsringripanden i kyrkan, kloster och liknande lokaler inte bör införas. Det kan inte komma ifråga att införa

något slags frizoner, där polisingripanden över huvud taget inte skall få ske. I ett samhälle som vårt finns det inget behov av att anordna en fristad för personer misstänkta för brott eller som eftersöks enligt annan lagstiftning."

Vi motionärer delar i princip den uppfattningen att vårt lands lagar skall gälla överallt, och anser inte att möjligheter bör främjas för människor att undgå de krav som lagen ställer.

Vi bör i stället sträva efter att förverkliga ett samhälle, där all lagstiftning genomsyras av humanitet och respekt för människors värdighet.

De gamla fridslagarna, som t.ex. kyrkofriden, tillkom under medeltiden mot bakgrund av att denna respekt för människovärdet inte råde i samhället.

Dock finns det, med iakttagande av ovan angivna principer, ett behov av att hävda respekten för kyrkorummets helgd. Utifrån religionsfrihetslagens principer och den urgamla principen om icke-våld i kyrkan, bör det tydligare än nu regleras om och i vilka former polisingripanden får göras i kyrkoliknande lokaler.

I likhet med Svenska Ekumeniska Nämnden vill vi inte främja möjligheten för brottslingar att undkomma rättmätig bestraffning men vill peka på det behov av *frist* som föreligger hos människor i trängda lägen. Till människor som befinner sig i trängda lägen kan exempelvis också utvisningshotade flyktingar höra.

För dessa är ofta ett kyrkorum den sista utväg man kan finna i en förtvivlad situation. Inför vetskapen om att riskera att återsändas till ett land, varifrån de flytt, söker de sig till en kyrka, därför att en sådan i många länder betraktas med särskild vördnad och respekt. I länder där lagarna ej i samma utsträckning som hos oss präglas av humanitet, är det naturligt att kyrkan utifrån sitt ändamål som avskilt rum betraktas som en tillflyktsort i kritiska situationer.

Vi bör med respekt se på dessa värderingar som man därigenom ger uttryck för.

Det förtjänar också att i sammanhanget erinras om att präster och pastorer har genom lag en ovillkorlig tystnadsplikt, vilket givetvis kan innebära att människor som begått brott kan undslippa straff, trots att det finns person, vars vittnesmål kunde vara av avgörande betydelse.

Utän att ge avkall på de grundläggande principerna i vårt lands lagar är såväl den prästerliga tystnadsplikten som principen om kyrkorummets helgd medel som i svåra situationer kan vara till hjälp för människor.

Kyrkorna och trossamfundet har präster, pastorer och andra väl kvalificerade företrädare som är medvetna både om sitt samhällsansvar och sin uppgift att hjälpa enskilda människor. De kan därför ofta vara till god hjälp för dem som är i behov av stöd i en akut krissituation.

Därför är det angeläget att polisen, då ett ingripande är aktuellt, tar kontakt med ansvarig präst, pastor eller annan företrädare för kyrkan. Därvid är det dock av största vikt att de olika roller som polis och präst/pastor har iakttages. Med klart definierade roller och befogenheter kan samråd lättare ske utan att varken kyrkorummets helgd eller människors religiösa känsla kränkes.

I propositionen hävdas att intressekonflikter kan uppstå även i andra fall, t.ex. vid husrannsakan på advokatkontor och tidningsredaktioner. Vi vill

inte bestrida att det i vissa avseenden kan finnas en parallell. Dock har vi svårt att inse att själva advokatkontoret eller tidningens lokaler som sådana skulle vara i behov av särskilda föreskrifter.

Parallellen till ett ingripande mot ett advokatkontor eller en tidningsredaktion är väl närmast att störa en gudstjänst. Men i en kyrka är själva kyrkorummet, även då ingen gudstjänst pågår, avskilt för att vara ett heligt rum.

I enlighet vad vi här ovan har anfört bör en komplettering av de regler, anvisningar och föreskrifter som reglerar den svenska polisens arbete genomföras.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vissa polisingripanden i kyrkolokaler.

Stockholm den 5 april 1989

Torgny Larsson (s)

Anita Persson (s)

Evert Svensson (s)

Karl-Erik Svartberg (s)

Mot. 1988/89

Ju24